

Rembalski, Andrzej

Symposium naukowe: Historia eksploatacji marmurów w Górach Świętokrzyskich

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 30/1, 198-199

1985

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

szych projektów regulacji Wisły w zaborze rosyjskim. Poruszył także sprawy źródeł archiwalnych (głównie przechowywanych w Centralnym Państwowym Archiwum Historycznym ZSRR w Leningradzie, w zespole Ministerstwa Komunikacji b. imperium rosyjskiego), które należałoby wykorzystać przy dalszym opracowaniu tematyki poruszanej w referacie dra Królikowskiego.

Część druga sesji odbyła się w terenie. Uczestników sesji obwożono autokarem po wybranych obiektach hydrotechnicznych w rejonie Warszawy. Zwiedzono między innymi rejon ujścia rzeki Wilanówki do Wisły, gdzie znajduje się cały zespół urządzeń hydrotechnicznych związanych z pracującą obok elektrociepłownią „Siekierki”, Port Praski (od 1980 r. zamknięty dla żeglugi wiślanej); służę im. Tadeusza Tillingera na Kanale Żerańskim, stanowiącą istotny element drogi wodnej Żerań — Zegrze; stację pilotującą system uzdatniania wody budowanego Wodociągu Północnego; wreszcie zaporę i hydroelektrownię w Dębem na Zalewie Zegrzyńskim. Po tych obiektach oprowadzali zatrudnieni w nich inżynierowie hydrotechnicy. Mówili ciekawie, nawiązywali często do historii zwiedzanych obiektów, dawali wyraz swej uczuciowej więzi z wykonywanym zawodem. Przedstawiali także różne aspekty problemów związanych z budową i eksploatacją urządzeń hydrotechnicznych, dając w ten sposób uczestnikom sesji dobrą lekcję poglądową „hydrotechniki stosowanej”.

Jerzy Różewicz
(Warszawa)

SYMPOZJUM NAUKOWE: HISTORIA EKSPLOATACJI MARMURÓW W GÓRACH ŚWIĘTOKRZYSKICH

15—16.X.1983 r. — staraniem Towarzystwa Przyjaciół Górnictwa, Hutnictwa i Przemysłu Staropolskiego w Kielcach, Rady Oddziału Wojewódzkiego NOT, Kieleckiego Towarzystwa Naukowego oraz miejscowego Oddziału Polskiego Towarzystwa Historycznego — zorganizowano sympozjum naukowe poświęcone historii eksploatacji marmuru w regionie świętokrzyskim.

Wydobywanie marmuru na Kielecczyźnie ma wielowiekową tradycję. Również i współcześnie region ten znany jest z eksploatacji i obróbki tego cennego surowca. Marmury świętokrzyskie od stuleci wykorzystywane są, jako elementy wystroju reprezentacyjnych budowli w naszym kraju, a także poza jego granicami.

Dwa referaty wygłoszone podczas sympozjum traktowały o historii rozpoznania złóż marmurów oraz o dziejach ich eksploatacji i obróbki.

Doc. Zbigniew Wójcik w referacie *Historia badań złóż marmurów świętokrzyskich* w oparciu o bogatą literaturę, przedstawił dzieje poznania tych złóż. Referent stwierdził, że przypisywanie Janowi Długoszowi zamieszczenia pierwszej wzmianki o marmurach checińskich w *Chorografii* opiera się na błędnym tłumaczeniu tekstu łacińskiego. Pierwsze geologiczne źródła pisane na ten temat pochodzą z końca XVIII w. Z różnych przekazów można wnioskować, że poszukiwaniem i wydobywaniem marmurów checińskich zajmowali się gwarkowie kruszcowi. Niewątpliwie znaczącą rolę w rozpoznaniu i wydobywaniu marmuru odegrali Włosi, a wśród nich: Kacper Fotyga, Santi Gucci, Bartłomiej Berecci. Zagadnieniami marmurów w XVIII w. interesowali się także Filip Carosi oraz Jan Jakub Ferber. W wieku XIX nad eksploatacją i przeróbkę marmurów czuwała Główna Dyrekcja Górnicza, a zwłaszcza jej geolog — J. B. Pusch. Spośród innych badaczy, którzy zajmowali się tą problematyką w okresie późniejszym, doc. Wójcik ukazał m. in. — dorobek Alfonsa Welke, Bronisława Pawlewskiego, Józefa Siemiradzkiego, Win-

centego Chóroszewskiego, Stanisława Kontkiewicza, Bolesława Łaszczyńskiego i Jana Czarnockiego.

Mgr Maria Weber-Kozińska przygotowała referat pt. *Historia eksploatacji i obróbki marmurów świętokrzyskich*; wykorzystując m. in. materiałowe analizy rzeźb. Stwierdziła, że rozwój górnictwa kamiennego na terenie dawnego starostwa checińskiego wiąże się ściśle z przemianami w stosunkach społecznych w naszym kraju w końcu XVI w. Następnie przedstawiła kolejne etapy rozwoju wydobywania i obróbki marmurów w regionie świętokrzyskim — w okolicach Checin, Daleszyc i Kielc.

Interesujące były dwa wystąpienia pracowników Instytutu Geologicznego Oddziału im. J. Czarnockiego w Kielcach. Mgr inż. Jan Urban przedstawił w swym referacie geologiczne warunki występowania skał przydatnych do produkcji marmurów technicznych w Górach Świętokrzyskich. Natomiast doc. Zbigniew Rubiniowski scharakteryzował *różankę zelejowską* jako najbardziej ozdobną odmianę polskich marmurów technicznych.

Podczas obrad zaprezentowano także kilka komunikatów.

Dr Stanisław Czarniecki i mgr Zofia Martini mówili o kolekcji marmurów kieleckich Mathiasa Bersohna z drugiej połowy XIX w. przechowywanej w zbiorach Muzeum Geologicznego PAN w Krakowie. Doc. Zenon Guldon i mgr Waldemar Kowalski zaprezentowali natomiast materiał używany w okresie przedrobiorowym do tablic i płyt inskrypcyjnych regionu kielecko-radomskiego.

Mgr inż. Eugenia Fijałkowska omówiła *Problematykę marmurów świętokrzyskich na łamach „Gazety Kieleckiej” w latach 1870—1914*; mgr Jerzy Fijałkowski scharakteryzował *Marmury w budowlach zabytkowych regionu świętokrzyskiego*. Dr Stanisław Marcinkowski przeanalizował *Źródła do dziejów przemysłu marmurowego znajdujące się w Wojewódzkim Archiwum Państwowym w Kielcach*.

Poza tematykę sympozjum wyszła w interesującym referacie mgr Irena Olkiewicz-Paprocka. Omówiła ona perspektywy eksploatacji marmurów w rejonie Iwanisk i Opatowa. Autorka dokonała charakterystyki jakościowej i oceniła zasoby zbadanych ostatnio pokładów marmurów w Górach Świętokrzyskich. W części obszaru znajdującego się na wschód od Łagowa występują zasoby, które stwarzają możliwości utworzenia dużego ośrodka przemysłu marmurowego.

Uczestnicy sympozjum w drugim dniu jego trwania zwiedzili czynne marmurołomy w Bolechowicach i na Górze Zygmuntołwe, a także rezerwat przyrody na Górze Zelejowej, gdzie znajdują się dawne wyrobiska górnicze.

Referaty i komunikaty przygotowane na sympozjum ukażą się drukiem dzięki staraniom Towarzystwa Przyjaciół Górnictwa, Hutnictwa i Przemysłu Staropolskiego w Kielcach.

Andrzej Rembalski
(Kielce)

SYMPOZJUM NAUKOWE: PRODUKCJA BRONI W REGIONIE ŚWIĘTOKRZYSKIM

17 września 1983 r. odbyło się w Kielcach sympozjum naukowe na temat *Produkcja broni w regionie świętokrzyskim*. Stanowiło ono jeden z elementów obchodów 300 rocznicy zwycięstwa pod Wiedniem oraz 40-lecie powstania Ludowego Wojska Polskiego.

Organizatorami sympozjum były: Towarzystwo Przyjaciół Górnictwa, Hutnictwa i Przemysłu Staropolskiego; Wojewódzki Sztab Wojskowy w Kielcach; Kie-